

Brüssel, 16.7.2025
COM(2025) 541 final

2025/0541 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega kehtestatakse liidu toetus Schengeni ala, Euroopa integreeritud piirihalduse ja
ühise viisapoliitika valdkonnale aastateks 2028–2034**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Põhjused ja eesmärgid

Komisjoni poliitilistes suunistes aastateks 2024–2029 rõhutatakse vajadust tagada täielik ja täielikult toimiv sisepiirikontrollita Schengeni ala seeläbi, et välispiirid muudetakse turvalisemaks ning julgeolek, rändealdus ja tõhusus seatakse esikohale. Selleks tehtava töö keskmes on Euroopa integreeritud piirihaldus, mille raames tagatakse omavahel seotud poliitikavaldkondade, sealhulgas piiride, tagasisaatmise ning patrull- ja vaatlustegevuse sidusus ning Frontexi ja ELi välispiiride haldamise eest vastutavate riiklike asutuste tegevuse kooskõla. Schengeni ala arendamiseks annab poliitilise ja strateegilise suuna Schengeni ala juhtimise raamistik, mida toetavad Schengeni hindamised ning millega tagatakse, et peamised algatused, nagu IT-süsteemide koostalitlusvõime, viiakse ellu ja asjakohased normid rakendatakse ning süsteemsed puudused tuvastatakse ja kõrvaldatakse. See peaks edendama tugevat ühise vastutuse ja vastastikuse usalduse tunnet liikmesriikide ja Schengeni lepinguga ühinenud riikide vahel.

Euroopa geopoliitiline kontekst on märkimisväärselt muutunud ja see asjaolu mõjutab sügavalt liidu välispiiride haldamist. Hübriid- ja muude julgeolekuohtude esilekerkimine, sealhulgas rände kasutamine relvana, muudab välispiiride kaitsmise veelgi pakilisemaks. Samal ajal on ebaseaduslik ränne jätkuvalt oluline tegur, mis rõhutab vajadust tagada tulemuslik koostöö ELi-väliste riikidega ning laiaulatuslik partnerlus rändajate päritolu- ja transiidiriikidega, mida toetatakse määruse (EL) [...] [„Gloaalne Euroopa“] kaudu. Rändajate smugeldamine on kuritegelike võrgustike jaoks tulus äri ning smugeldajad kasutavad maismaa-, mere- ja õhuteid, et hõlbustada ebaseaduslikku rännet nii Euroopa Liitu kui ka liidu sees. Sellega kaasneb üha enam tõsiseid inimõiguste rikkumisi ja surmajuhtumeid, eriti kui smugeldamine toimub meritsi. Rändajate hukkumine Vahemerel smugeldajate süül rõhutab tungivat vajadust tõkestada rändajate smugeldamist ning kasutada kõiki olemasolevaid õiguslikke, operatiiv- ja haldusvahendeid.

Liikmesriikidel peab olema võimalik sündmuste arengule kiiresti ja tulemuslikult reageerida ning saada selleks liidu toetust.

Oluline on tagada piirihalduse valdkonna suuremahuliste IT-süsteemide ehk Schengeni infosüsteemi (SIS), viisainfosüsteemi (VIS), Eurodaci, riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteemi (EES) ning Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi (ETIAS) arendamine, turvaline toimimine ja hooldus, sealhulgas nende koostalitlusvõime ja sidetaristu. Toetada tuleks ka meetmeid, mille eesmärk on parandada andmete kvaliteeti ja teabe esitamist.

Peale selle peaks liikmesriikidele olema kättesaadav liidu toetus selleks, et arendada välja vajalik oskusteave ja tegevussuutlikkus uue varjupaiga- ja rändeleppe asjakohaste elementide, nimelt määruse (EL) 2024/1356¹ (taustakontrolli määrus) rakendamiseks, mis aitab kaasa tõhusale piirihaldusele.

ELi välispiiride ületamisel kontrollitakse süstemaatiliselt nii ELi kui ka kolmandate riikide kodanikke. Arvestades, et ainuüksi 2023. aastal registreeriti peaaegu 600 miljonit piiriületust

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus, millega kehtestatakse kolmanda riigi kodanike taustakontroll välispiiridel ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 767/2008, (EL) 2017/2226, (EL) 2018/1240 ja (EL) 2019/817 (ELT L, 2024/1356, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1356/oj>).

ja piiriületuste arv peaks lähiaastatel jätkuvalt kasvama, on selge, et kontrollile tuleb teha IT-süsteemide abil kiiresti ja tõhusalt, ent samal ajal tuleb säilitada turvalisuse kõrge tase ja tagada, et igat reisijat kontrollitakse.

Liikmesriigid peaksid tegutsema tihedas koostöös asjaomaste ELi asutustega, sealhulgas Frontexi ja eu-LISAga, kes peaksid pakkuma seireks ja olukorratähtsuseks vajalikke tehnoloogilisi vahendeid ja tehnilist oskusteavet. Laiemas mõttes peaks komisjon kaasama asjaomased liidu organid ja asutused asjakohasesse tegevusse, tagamaks, et liidu toetatavad meetmed vastavad kohaldatavale liidu *acquis*'le ja liidus kokkulepitud prioriteetidele.

Piiride paremal kindlustamisel ja rände haldamisel on oluline ka tugev ELi viisapoliitika. Liidu toetus peaks eelkõige aitama liikmesriikidel parandada viisade menetlemise tõhusust ja vältida liidu viisarežiimi kuritarvitamist. Liidu toetus on vajalik viisade menetlemise digitaliseerimiseks, samuti selleks, et suurendada konsulaarteenustega kaetust maailmas ja parandada viisataotlejatele osutatavat teenust.

Ettepaneku eesmärk on tegeleda vajadusega suurendada liidu toetuse haldamise paindlikkust, sealhulgas tugevdada tulemustele orienteeritust ja lihtsustada toetuse rakendamist kõigi asjaosaliste jaoks. Selleks tagatakse tihe vastastikune täiendavus ettepanekuga võtta vastu määrus (EL) [...], millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond ja nähakse ette uued mehhanismid rahaliste vahendite eraldamiseks eelarve jagatud, otsese ja kaudse täitmise raames. Kuna piirihalduse ja rände valdkonnas lahendamist vajavad probleemid muutuvad pidevalt, on vaja ka reageerida pakilistele vajadustele ning poliitika ja liidu prioriteetide muutustele, kõrvaldada Schengeni hindamiste ja Frontexi tehtavate haavatavuse hindamiste käigus tuvastatud puudused ning suunata rahalised vahendid liidujooks suure lisaväärtusega meetmetele, eelkõige ELi rahastu kaudu, mis võimaldab paindlikkust liidu toetuse haldamisel.

Käesolev ettepanek ning ettepanek võtta vastu määrus, millega kehtestatakse liidu toetus varjupaiga, rände ja integratsiooni valdkonnale, ja ettepanek võtta vastu määrus, millega kehtestatakse liidu toetus sisejulgeoleku valdkonnale, moodustavad spetsiaalse õigusraamistiku liidu tegevuseks Euroopa integreeritud piirihalduse, hästi toimiva Schengeni ala, Euroopa viisapoliitika, rändevoogude tõhusa haldamise ja sisejulgeoleku valdkondades. Need kolm määrust täiendavad üksteist ning aitavad kaasa määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) eesmärkide saavutamisele ja täiendavad kõnealust määrust, mille kaudu neid rakendatakse.

Kavandatav määrus tugineb määrusele (EL) 2021/1148,² kuid selles võetakse arvesse uusi poliitilisi arengusuundi ja vajadust anda Euroopa integreeritud piirihalduse, sealhulgas Schengeni ala hea toimimise ja ELi viisapoliitika valdkonnas esile kerkivatele probleemidele kiire ja paindlik vastus.

- **Kooskõla kehtivate õigusnormidega**

Euroopa integreeritud piirihalduse ja viisapoliitika valdkonnale antav liidu toetus on nähtud ette toimima vastastikusel täiendavusel riiklike ja piirkondlike partnerluskavade kohaldamisalasse kuuluvate muude poliitikavaldkondadega, edendades seeläbi nende poliitikavaldkondade koostööt. Samuti tuleb püüda saavutada koostööt ja vastastikune täiendavus eelkõige Schengeni *acquis*'ga ning uue rände- ja varjupaigaleppe aluseks oleva õigusaktide paketiga, mis jõustus 11. juunil 2024. ELi tõhustatud poliitika Euroopa

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1148, millega luuakse Integreeritud Piirihalduse Fondi osana piirihalduse ja viisapoliitika rahastu.

integreeritud piirihalduse ja ELi viisapoliitika valdkonnas eeldab siiski, et EL kasutab kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, sealhulgas asjaomaste liidu detsentraliseeritud asutuste meetmeid.

Kuuel siseküsimuste valdkonna detsentraliseeritud asutusel (Frontex, Europol, Euroopa Liidu Varjupaigaamet, eu-LISA, Euroopa Liidu Uimastiamet ja Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet) on siseküsimuste valdkonna poliitika rakendamisel tähtis ja kasvav roll. Oluline on tagada sidusus ELi tasandil kehtestatud poliitikastrateegiate ja detsentraliseeritud asutuste operatiivtegevuse vahel, mis võimaldab ka maksimeerida detsentraliseeritud asutustele eraldatud ELi rahaliste vahendite mõju ELi poliitikaeesmärkide saavutamisse. Detsentraliseeritud asutuste rolli võib olla vaja veelgi tugevdada ja vastavat rahastamist suurendada.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Euroopa integreeritud piirihaldus ja viisapoliitika tuginevad koostoimele ja sidususele asjakohaste ELi poliitikavaldkondadega, nagu varjupaiga- ja rändepoliitika, sisejulgeolekupoliitika ja liidu välispoliitika, millega toetatakse kolmandaid riike, eelkõige määruse (EL) [...] [„Gloaalne Euroopa“] alusel; need valdkonnad hõlmavad mitmeid küsimusi, millel on oluline seos siseküsimuste valdkonna poliitikaga, sealhulgas piirihaldus- ja viisapoliitikaga. Eelkõige on oluline tagada suurem sidusus liidu toetusega piiride haldamisel instrumendi „Gloaalne Euroopa“ raames partnerriikidega tehtavale koostööle, et aidata kaasa koordineeritud, tervikliku ja struktureeritud lähenemisviisi rakendamisele, maksimeerides koostoimet ja kasutades vajalikku finantsvõimendust. Selles kontekstis on piiriülese koostöö toetamine instrumendi „Gloaalne Euroopa“ raames iseäranis oluline selleks, et tõhustada piirihaldust ja jätkata ebaseadusliku rände ennetamiseks tehtavaid jõupingutusi.

Konkurentsivõimealaste eesmärkide saavutamise toetamiseks tuleks kaaluda ka uuenduslikel meetoditel või uutel tehnoloogilistel lahendustel põhinevaid investeringuid, sealhulgas meetmeid, mille eesmärk on katsetada ja valideerida liidu rahastatavate teadusprojektide tulemusi.

- **Muutuv geomeetria**

Käesolev määrus kujutab endast Schengeni *acquis*' edasiarendust. Seetõttu kohaldatakse määrust Taani ja Iirimaa suhtes ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 19 ja protokoll nr 22 erisätete kohaselt.

Protokoll nr 22 artiklite 1 ja 2 kohaselt ei ole määrus Taanis siduv ega kohaldatav. Protokoll nr 22 artikli 4 kohaselt peab aga Taani otsustama, kas rakendada Schengeni *acquis*'l põhinevaid meetmeid ja kas need on talle siduvad. Kui ta otsustab seda teha, loob meede rahvusvahelise õiguse kohase kohustuse Taani ja teiste liikmesriikide vahel.

Protokoll nr 19 artikli 4 kohaselt võib Iirimaa igal ajal taotleda osalemist mõningates või kõigis Schengeni *acquis*' sätetes. Iirimaa osaleb küll teatavates Schengeni *acquis*' osades, kuid käesolev määrus ei puuduta neid Schengeni *acquis*' osi, milles Iirimaa osaleb. Kuna määrus on meede, mis kujutab endast Schengeni *acquis*' edasiarendust, tuleb sellest teavitada nelja riiki (Island, Norra Kuningriik, Šveitsi Konföderatsioon ja Liechtensteini Vürstiriik), mis ei ole liidu liikmesriigid, kuid on sisepiirikontrollita Schengeni ala osalised liiduga sõlmitud assotsieerimislepingute alusel. Pärast teavitamist peavad need neli Schengeni lepinguga ühinenud riiki kinnitama oma nõustumist määruse sisuga ja rakendama seda oma riigisiseses õiguses. Sellest tulenevalt kohaldatakse kavandatud meetmeid ka nende nelja riigi suhtes.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikes 2 on sätestatud, et „[l]iit moodustab oma kodanikele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirideta ala, kus isikute vaba liikumine on tagatud koos välispiirikontrolli, varjupaiga ja sisserändega ning kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemisega seotud asjakohaste meetmete rakendamisega“. Käesoleva ettepaneku õiguslikuks aluseks on Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 77 lõikes 2 ja artikli 79 lõike 2 punktides c ja d osutatud meetmed.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Liikmesriigid üksi ei suuda ettepaneku eesmärgi saavutada, sest probleemid on olemuselt piiriülesed ega piirdu üksikute liikmesriikidega või liikmesriikide rühmaga. Liidu toetus loob lisaväärtust ning edendab liikmesriikide ühtset lähenemisviisi ELi *acquis'* ja standardite rakendamisele ning soodustab liikmesriikide koostööd riikidevahelistes küsimustes.

• Proportsionaalsus

Ettepanek ei lähe 1. punktis nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale. See kuulub ELi toimimise lepingu kolmanda osa V jaotises määratletud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga seotud meetmete valdkonda. Ettepaneku eesmärgid ja neile vastav liidu toetus on proportsionaalsed sellega, mida ettepanekuga soovitakse saavutada.

• Vahendi valik

Kõige asjakohasem vahend käesoleva ettepaneku elluviimiseks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse liidu toetus piirihalduse valdkonnale ajavahemikul 1. jaanuar 2028 kuni 31. detsember 2034 ning mis täiendab ettepanekut võtta vastu määrus (EL) [...], millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond.

3. TAGASIVAATELISE HINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

• Praegu kehtivate õigusaktide tagasivaateline hindamine või toimivuse kontroll

Välispiiride ja viisade rahastamisvahendi (edaspidi „rahastamisvahend“) 2014.–2020. aasta programmitöö perioodi käimasoleva järelhindamise esialgsed tulemused kinnitavad, et rahastamisvahendist toetati tulemuslikult liikmesriike nende eesmärkide saavutamisel viisapoliitika ja välispiirihalduse valdkonnas. Mitmeaastase programmitöö ja riiklike rahastamiskõlblikkuse normide kehtestamine aitas kaasa halduskoormuse vähendamisele. Ka lihtsustatud kuluarvestusest oli kasu halduskoormuse vähendamisel, kuid seda võimalust ei kasutatud laialdaselt. Kulutasuvuse ja tõhususe määrad olid rahastamisvahendi kasutamisel erinevad. Rahastamisvahend toimus sidusalt fondi teiste komponentidega ja muude ELi fondidega, kuid sidusust programmiga „Euroopa horisont“ ning riiklike programmide ja liidu meetmete vahelist sidusust saaks veelgi suurendada. Rahastamisvahend aitas märkimisväärselt suurendada ELi lisaväärtust. Järelhindamise esialgsete järelduste kohaselt saaks tõhusust oluliselt parandada, kui lihtsustada aruandlusnõudeid ja haldusmenetlusi, vähendamata seejuures kvaliteeti ja rakendamise järelevalveks vajalikku kvantitatiivset teavet. Selline lähenemisviis peaks vähendama halduskoormust ja võimaldama sidusrühmadel bürokraatias orienteerumise asemel keskenduda pigem tulemuste saavutamisele.

Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu 2021.–2027. aasta programmitöö perioodi vahehindamise esialgsed tulemused kinnitavad, et 2014.–2020. aasta perioodiga võrreldes on rahastu seire- ja

hindamisraamistik märkimisväärselt paranenud. Liikmesriigid ja toetusesaajad juhtisid tähelepanu murele halduskoormuse pärast. Korraldusasutused on seni vähe kasutanud lihtsustatud kuluarvestust ja kuludega sidumata rahastamist, mille abil oleks võimalik halduskoormust vähendada. Teemaatilise rahastu raames rakendatud liikmesriikide programmid ja komisjoni tööprogrammid on olnud kooskõlas muude riiklike ja ELi rahastamisvahenditega. Siiski oleks saanud veelgi parandada sidusust liidu meetmete ja liikmesriikide programmide vahel ning sidusust programmiga „Euroopa horisont“, et suurendada uuenduslike tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõttu. Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu on edendanud koostööd, taganud vastavuse ELi standarditele ning tõhustanud ELi ühist piiride haldamise ja viisapoliitika raamistikku. Sidusrühmad hindasid kõrgelt just erimeetmeid nende paindlikkuse ja konkreetsete prioriteetide sihtotstarbelise lisarahastamise pärast. Vahehindamine tõi esile ka selle, kui oluline on jätkata rahastamise lihtsustamist ja selgitada korraldusasutustele paremini, kuidas tulemusraamistik saab aidata kaasa programmide tõhusale haldamisele, minnes määrusega nõutavast ametlikust aruandlusest kaugemale.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Komisjon suhtles algatuse kavandamisel aktiivselt sidusrühmadega, eelkõige spetsiaalsetele ürituste ja avalike konsultatsioonide kaudu, nagu on kirjeldatud määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) ettepaneku seletuskirja vastavas punktis.

- **Väliseksperdid**

Teave selle kohta, kuidas komisjon on kasutanud väliseid eksperditeadmisi, on esitatud määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) ettepaneku seletuskirja vastavas punktis.

- **Mõjuhindang**

Teave komisjoni mõjuhindangu kohta on esitatud määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) ettepaneku seletuskirja vastavas punktis.

- **Lihtsustamine**

Algatus peaks aitama oluliselt vähendada halduskoormust ja -kulusid ning tõhustada liidu toetuse rakendamist; vt ka määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) ettepaneku seletuskirja vastavat punkti.

- **Põhiõigused**

Liidu toetust rakendatakse kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga ja õigusriigi põhimõttega, nagu on sätestatud määruse (EL, Euratom) 2020/2092 artikli 2 punktis a; vt ka määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) ettepaneku seletuskirja vastavat punkti.

4. MÕJU EELARVELE

Liidu toetusega seotud eesmärkide saavutamiseks aastateks 2028–2034 ette nähtud esialgne rahastamispakett on 15 396 750 000 eurot jooksevhindades. Rahastamispaketti rakendatakse

kooskõlas riiklike ja piirkondlike partnerluskavade suhtes kohaldatavate horisontaalsete normidega, mis on sätestatud määruses (EL) [...], millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond.

5. MUU TEAVE

• Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Käesoleva ettepaneku kohast liidu toetust rakendavad liikmesriigid eelarve jagatud täitmise kaudu ning komisjon eelarve otsese ja kaudse täitmise kaudu. Liidu toetuse rakendamist jälgitakse 2028.–2034. aasta mitmeaastase finantsraamistiku suhtes kohaldatava tulemusraamistiku kaudu, mis on nähtud ette ettepanekus võtta vastu määrus (EL) [...], millega kehtestatakse eelarvekulude jälgimise ja eelarve tulemuslikkuse raamistik ning muud liidu programmide ja tegevuste horisontaalsed normid.

• Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus

Kavandatava määruse artiklis 1 määratletakse ELi integreeritud piirihalduse ja ELi viisapoliitika valdkonnale ajavahemikul 1. jaanuarist 2028 kuni 31. detsembrini 2034 antava liidu toetuse kohaldamisala. Selleks sätestatakse artiklis 2 olulised mõisted ja artiklis 3 määratletakse eesmärgid kooskõlas liidu toetusega, mida antakse määrusega (EL) [...] loodud Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fondi horisontaalsete normide kohaselt.

Ettepaneku artikkel 4 näeb ette liidu toetuse rahastamise sätteid, artikkel 5 Schengeni lepinguga ühinenud riike puudutavad sätteid ja artikkel 6 Leedus transiidi eriskeemi rakendamise sätteid.

Kavandatava määruse artiklis 7 sätestatakse normid määruse (EL) 2018/1240 kohase Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi tegevuskuludeks ette nähtud vahendite eelarvelise käsitlemise kohta ning artiklis 8 normid Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrusega (EL) 2024/1351³ loodud iga-aastasse solidaarsusreservi liikmesriikide poolt kantud rahaliste toetuste eelarvelise käsitlemise kohta.

Artikkel 9 sisaldab üleminekusätteid. Kavandatava määruse jõustumise kuupäev sätestatakse artiklis 10, millega nähakse ette, et määrus on tervikuna siduv ja kõigis liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega alates 1. jaanuarist 2028.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1351, mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega kehtestatakse liidu toetus Schengeni ala, Euroopa integreeritud piirihalduse ja ühise viisapoliitika valdkonnale aastateks 2028–2034

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 77 lõiget 2 ning artikli 79 lõike 2 punkte c ja d,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁴,

olles konsulteerinud Regionide Komiteega,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt⁵

ning arvestades järgmist:

- (1) Selleks et saavutada liidu eesmärk moodustada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 67 lõikele 1, tuleks näha ette liidu toetus liidu ühise välispiirikontrolli poliitika, sealhulgas ühise viisapoliitika arendamiseks kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 77 lõike 2 punktiga a.
- (2) Selleks et sisepiirideta Schengeni ala toimiks tulemuslikult ja tõhusalt, on Schengeni ala terviklikkuse ja vastupidavuse tagamiseks äärmiselt olulised tugev juhtimisraamistik ja Euroopa integreeritud piirihaldus, mida teostab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/1896⁶ loodud Euroopa piiri- ja rannikuvalve, ning ELi viisapoliitika.
- (3) Seepärast tuleks anda liidu toetust liikmesriikide tegevuseks, mille eesmärk on kaitsta liidu välispiire, piirata ebaseaduslikke piiriületusi ja ebaseaduslikku liikumist liikmesriikide vahel, ajakohastada viisade menetlemist ja parandada selle üldist tõhusust ning hoida ära liidu viisarežiimi kuritarvitamist. Seda liidu toetust tuleb anda määrusega (EL) [...] loodud Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fondi horisontaalsete normide kohaselt.
- (4) Liidu toetust tuleks anda ka Schengeni raamistiku tulemuslikuks rakendamiseks, kohaldamiseks ja arendamiseks Euroopa ja riikide tasandil, sealhulgas tugevdades riikide tasandil Schengeni ala juhtimist, mis hõlmab tõhusaid koordineerimisstruktuure

⁴ ELT C [...] [...] lk [...].

⁵ Euroopa Parlamendi [...] seisukoht ja nõukogu [...] seisukoht.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/1896/oj>).

ja strateegilisi protsesse, mis on Schengeni ala hea toimimise seisukohast kriitilise tähtsusega.

- (5) Käesolevas määruses sätestatakse hästi toimiva ja sisepiirikontrollita Schengeni ala, sealhulgas Euroopa integreeritud piirihalduse ja Schengeni ala toimimise ning Euroopa viisapoliitika valdkonnas antava liidu toetuse (edaspidi „liidu toetus“) eesmärgid. Liikmesriigid peaksid tagama, et nende riiklikud ja piirkondlikud partnerluskavad on suunatud kõigi käesolevas määruses sätestatud eesmärkide saavutamisele.
- (6) Kooskõlas Leedu ELiga ühinemise aktiga käsitletakse määruses ka vajadust toetada Leedut isikute transiidi korraldamisel Kaliningradi oblasti ja teiste Venemaa Föderatsiooni osade vahel.
- (7) Komisjon peaks liikmesriigiti eraldatavad summad kehtestama määruses (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) sätestatud jaotusmetoodika kohaselt ja ühe rakendusotsusega. Kõnealune otsus peaks üldjuhul hõlmama ka summasid, mis tulenevad määrusest (EL) [...], millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond, määrusest (EL) [...], millega kehtestatakse liidu toetus varjupaiga, rände ja integratsiooni valdkonnale, ning määrusest (EL) [...], millega kehtestatakse liidu toetus sisejulgeoleku valdkonnale.
- (8) Liidu toetus peaks põhinema tulemustel, mis on saavutatud, ja investeeringutel, mis on tehtud varasematel programmitöö perioodidel: i) Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 574/2007/EÜ⁷ aastateks 2007–2013 loodud Välispiirifond; ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 515/2014⁸ aastateks 2014–2020 Sisejulgeolekufondi osana loodud välispiiride ja viisade rahastamisvahend ning iii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1148 aastateks 2021–2027 Integreeritud Piirihalduse Fondi osana loodud piirihalduse ja viisapoliitika rahastu⁹.
- (9) Võttes arvesse muutuvat ülemaailmset olukorda ja kasvavat ebastabiilsust, tuleb liidul ja selle liikmesriikidel oma ressursid ühendada, et tulemuslikult kaitsta liidu välispiire, sealhulgas võidelda ebaseadusliku rände, inimsugeldamise ja inimkaubanduse vastu ning reageerida riiklikele osalejatele, kes tekitavad kunstlikult ja hõlbustavad ebaseaduslikku rännet, kasutavad rändevooge poliitilistel eesmärkidel ning rakendavad hübriidsõja taktikat, näiteks kasutavad rännet relvana,¹⁰ et destabiliseerida Euroopa Liitu ja selle liikmesriike. Pidades silmas solidaarsust Schengeni alal tervikuna ja jagatud vastutust liidu välispiiride kaitse eest, tuleks liikmesriikide riiklikes ja piirkondlikes partnerluskavades asjakohaselt käsitleda tuvastatud probleeme, eelkõige seoses Euroopa integreeritud piirihalduse strateegiaga, Euroopa viisapoliitika strateegiaga ja uue Schengeni IT-struktuuriga, mille aluseks on välispiiride ja julgeoleku haldamiseks kasutatavad suuremahulised infotehnoloogiasüsteemid ning

⁷ ELTL 144, 6.6.2007, lk 22.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 515/2014, millega luuakse Sisejulgeolekufondi osana välispiiride ja viisade rahastamisvahend ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 574/2007/EÜ (ELT L 150, 20.5.2014, lk 143, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/515/oj>).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrus (EL) 2021/1148, millega luuakse Integreeritud Piirihalduse Fondi osana piirihalduse ja viisapoliitika rahastu (ELT L 251, 15.7.2021, lk 48, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1148/oj>).

¹⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule rände relvana kasutamisest tulenevate hübriidohtude tõrje ja julgeoleku tugevdamise kohta ELi välispiiril (COM(2024) 570 final, 11.12.2024).

nende süsteemide koostalitlusvõime. Lisaks tuleks kaaluda tehnoloogia ja digilahenduste kasutuselevõttu piirikontrolli toetamiseks.

- (10) Liidu toetus peaks aitama tagada liidu sise- ja välispoliitika kooskõla, sidususe, koostoime ja vastastikuse täiendavuse. Rände-, varjupaiga-, tagasisaatmis- ja välispoliitika vahel on vaja suuremat sidusust ning oluline on tagada, et liidu välisabi ja käesoleva määruse kohane liidu toetus soodustaksid rände suhtes koordineeritud, tervikliku ja struktureeritud lähenemisviisi rakendamist, maksimeerides koostoimet ja suurendades finantsvõimendust. Käesoleva määruse kohane liidu toetus võib nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel hõlmata ka ELi delegatsioonide asjakohaste ressursside toetamist ning seda kooskõlastatakse liikmesriikide ja komisjoni vahel programmitöö ja rakendamise etappides.
- (11) Euroopa peab kaitsma oma julgeolekuhuve tarnijate eest, kes võivad kolmandate riikide võimaliku sekkumise ja nende küberturbetavade tõttu kujutada endast püsivat julgeolekuriski. Seetõttu on vaja vähendada siseturul suure riskiga tarnijatest püsiva sõltuvuse ohtu, kuna neil tarnijatel võib olla tugev negatiivne mõju ELi kasutajate, ettevõtjate ja ametiasutuste ning ELi elutähtsa taristu turvalisusele osas, mis puudutab andmete ja teenuste terviklust ning teenuste kättesaadavust. See välistamine peaks põhinema proportsionaalsel riskihindamisel ja sellega seotud leevendusmeetmetel, nagu on määratletud liidu poliitikas ja õigusaktides.
- (12) Kuna piirihalduse ja viisapoliitika valdkonnas esile kerkivad probleemid muutuvad pidevalt, on liidu toetuse eraldamist vaja kohandada vastavalt välispiiride haldamise ja viisapoliitika prioriteetide muutustele, sealhulgas muutustele, mis on põhjustatud piiridele avalduva surve suurenemisest, ning suunata rahastamine prioriteetidele, millel on suurim liidu lisaväärtus. Selleks et reageerida pakilistele vajadustele ning liidu poliitika ja prioriteetide muutustele ning suunata rahastamine meetmetele, millel on suur liidu lisaväärtus, tuleks osa liidu toetusest rakendada eelarve otsese, jagatud ja kaudse täitmise raames ELi rahastu kaudu, mis luuakse vastavalt määrusele (EL) [...], millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond. ELi rahastu võimaldab paindlikkust liidu toetuse haldamisel ning eelarve jagatud täitmise korral tuleks seda rakendada liikmesriikide riiklike ja piirkondlike partnerluskavade kaudu.
- (13) Komisjon ja liikmesriigid peaksid tagama, et rände haldamise, piirikontrolli ja -halduse ning sisejulgeolekuga seotud meetmete rakendamisel ja probleemide lahendamisel võetakse arvesse liidu organite ja asutuste teadmisi ja kogemusi. Asjakohasel juhul peaks komisjonil olema võimalik ka kaasata asjaomaseid liidu organeid ja asutusi tegevusse, mille eesmärk on tagada liidu toetust saavate meetmete kooskõla asjakohase liidu *acquis*'ga ja liidus kokkulepitud prioriteetidega.
- (14) Liidu toetusega tuleks toetada välispiirikontrolliga seotud meetmeid Schengeni *acquis*'d kohaldatavate riikide territooriumil osana Euroopa integreeritud piirihaldussüsteemi rakendamisest, mis tugevdab Schengeni ala üldist toimimist. Selleks et täpsustada Schengeni *acquis*' rakendamises, kohaldamises ja edasiarendamises osalevate riikide liidu toetuses osalemise laadi ja viisi, tuleks liidu ja vastavate riikide vahel sõlmida täiendavad kokkulepped vastavalt nende riikide ja liidu vaheliste ühinemislepingute asjakohastele sätetele.
- (15) Liidu toetus peaks jätkuvalt aitama kaasa Schengeni ala rakendamisele, arendamisele ja juhtimisele, et edendada sisepiirikontrollita ala. Sellega tuleks jätkuvalt toetada välispiirikontrolliga seotud meetmeid Schengeni *acquis*'d kohaldatavate riikide

territoriumil osana Euroopa integreeritud piirihaldussüsteemi rakendamisest, mis tugevdab Schengeni ala üldist toimimist.

- (16) Liidu toetus peaks aitama ajakohastada ja tõhustada viisade menetlemist julgeoleku- ja ebaseadusliku rände riskide avastamise ja hindamise kontekstis ning tagama ELi viisaeeskirja tulemusliku rakendamise. Eelkõige peaks liidu toetus aitama kaasa viisamenetluste digitaliseerimisele, et pakkuda nii viisataotlejatele kui ka konsulaatidele kiireid, turvalisi ja kliendisõbralikke viisamenetlusi. Liidu toetus peaks aitama ka parandada viisataotlejatele osutatavat teenust, sealhulgas konsulaarteenuste parema kättesaadavuse kaudu kogu maailmas.
- (17) Juhtimisalase lähenemisviisi järjepidevuse tagamiseks võivad liikmesriigid liidu toetuse rakendamisel tugineda partnerluse põhimõttele.
- (18) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1240¹¹ artikli 86 kohaselt tuleks Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi (ETIAS) tegevuskulud katta reisiloatasudest saadavatest tuludest. Käesoleva määrusega tuleks ette näha normid, mille kohaselt liikmesriikidele tehakse kättesaadavaks nende vastav osa ETIASe tasudest nende asjakohaste tegevuskulude katmiseks, sealhulgas tegevuskord juhuks, kui liikmesriikide tegevuskulude kogusumma ületab konkreetsel aastal ETIASe kasutada olevat tulu.
- (19) Võttes arvesse, et rändesurve all olevad liikmesriigid peaksid saama tugineda liidu toetusele, tuleks käesolevas määruses sätestada normid, mille kohaselt tehakse toetatavatele liikmesriikidele kättesaadavaks nende vastav osa määrusega (EL) 2024/1351¹² loodud iga-aastasessse solidaarsusreservi kantud rahalistest toetustest.
- (20) Kõiki meetmeid, mida toetatakse käesoleva määruse kohase liidu toetusega, tuleks rakendada liidu *acquis*'s ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud õigusi ja põhimõtteid täiel määral järgides ning need peaksid olema kooskõlas liidu ja liikmesriikide rahvusvaheliste kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest lepingutest, mille osalised nad on.
- (21) Vastavalt 2003. aasta ühinemisakti protokollile nr 5 isikute maismaatransiidi kohta Kaliningradi oblasti ja teiste Venemaa Föderatsiooni osade vahel¹³ aitab liit Leedul korraldada Kaliningradi oblasti ja teiste Venemaa Föderatsiooni osade vahelist isikute transiiti, kandes eelkõige lisakulud, mis tulenevad sellist transiiti reguleeriva *acquis*' erisätete rakendamisest. Seepärast tuleks käesolevas määruses sätestada nõukogu määruses (EÜ) nr 693/2003¹⁴ ette nähtud transiidi eriskeemi rahalise toetamise normid.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1240, millega luuakse Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226 (ELT L 236, 19.9.2018, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1240/oj>).

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1351, mis käsitleb varjupaiga- ja rändehaldust ning millega muudetakse määruseid (EL) 2021/1147 ja (EL) 2021/1060 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 604/2013 (ELT L, 2024/1351, 22.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1351/oj>).

¹³ Akt Tšehhi Vabariigi, Eesti Vabariigi, Küprose Vabariigi, Läti Vabariigi, Leedu Vabariigi, Ungari Vabariigi, Malta Vabariigi, Poola Vabariigi, Sloveenia Vabariigi ja Slovaki Vabariigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta (ELT L 236, 23.9.2003, lk 955, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/acc_2003/act_1/pro_10/sign).

¹⁴ Nõukogu 14. aprilli 2003. aasta määrus (EÜ) nr 693/2003, millega kehtestatakse transiiti hõlbustav eridokument (FTD), raudteetransiiti hõlbustav dokument (FRTD) ning muudetakse ühiseid

- (22) Islandi ja Norra puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahelise lepingu (viimase kahe riigi osalemiseks Schengeni *acquis*' sätete rakendamises, kohaldamises ja edasiarendamises)¹⁵ tähenduses, mis kuuluvad nõukogu otsuse 1999/437/EÜ¹⁶ artikli 1 punktides A ja B osutatud valdkondadesse.
- (23) Šveitsi puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu (Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega)¹⁷ tähenduses, mis kuuluvad otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktides A ja B osutatud valdkondadesse, kusjuures nimetatud otsuse vastavaid punkte tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2008/146/EÜ¹⁸ artikliga 3.
- (24) Liechtensteini puhul kujutab käesolev määrus endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise protokolliga (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega)¹⁹ tähenduses, mis kuuluvad otsuse 1999/437/EÜ artikli 1 punktides A ja B osutatud valdkondadesse, kusjuures nimetatud otsuse vastavat punkti tõlgendatakse koostoimes nõukogu otsuse 2011/350/EL²⁰ artikliga 3.
- (25) ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldata. Kuna käesolev määrus põhineb Schengeni *acquis*'l, otsustab Taani eelnimetatud protokoll artikli 4 kohaselt kuue kuu jooksul pärast seda, kui nõukogu on teinud käesoleva määruse kohta otsuse, kas ta rakendab seda määrust oma riigisisises õiguses või mitte.
- (26) Käesolev määrus kujutab endast nende Schengeni *acquis*' sätete edasiarendamist, milles Iirimaa vastavalt nõukogu otsusele 2002/192/EÜ²¹ ei osale. Seetõttu ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldata,

konsulaarjuhiseid ja üldkäsiraamatut (ELT L 99, 17.4.2003, lk 8, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2003/693/oj>).

¹⁵ EÜT L 176, 10.7.1999, lk 36.

¹⁶ Nõukogu 17. mai 1999. aasta otsus 1999/437/EÜ Euroopa Liidu Nõukogu ning Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigi vahel sõlmitud lepingu teatavate rakenduseeskirjade kohta nende kahe riigi ühinemiseks Schengeni *acquis*' sätete rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (EÜT L 176, 10.7.1999, lk 31, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/1999/437/oj>).

¹⁷ ELT L 53, 27.2.2008, lk 52.

¹⁸ Nõukogu 28. jaanuari 2008. aasta otsus 2008/146/EÜ sõlmida Euroopa Ühenduse nimel Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega (ELT L 53, 27.2.2008, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2008/146/oj>).

¹⁹ ELT L 160, 18.6.2011, lk 21, ELI: <http://data.europa.eu/eli/prot/2011/350/oj>.

²⁰ Nõukogu 7. märtsi 2011. aasta otsus 2011/350/EL Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse, Šveitsi Konföderatsiooni ja Liechtensteini Vürstiriigi vahelise protokolliga (mis käsitleb Liechtensteini Vürstiriigi ühinemist Euroopa Liidu, Euroopa Ühenduse ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepinguga Šveitsi Konföderatsiooni ühinemise kohta Schengeni *acquis*' rakendamise, kohaldamise ja edasiarendamisega) Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta, seoses sisepiiridel piirikontrolli kaotamise ja isikute liikumisega (ELT L 160, 18.6.2011, lk 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/350/oj>).

²¹ Nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsus 2002/192/EÜ Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni *acquis*' sätetes (EÜT L 64, 7.3.2002, lk 20, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2002/192/oj>).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesolevas määruses sätestatakse Euroopa integreeritud piirihalduse ja viisapoliitika valdkonnale ajavahemikul 1. jaanuarist 2028 kuni 31. detsembrini 2034 antava liidu toetuse eesmärgid ja rahastamine. Liidu toetus aitab kaasa Schengeni ala toimimisele, välispiiride tõhusale haldamisele ja viisapoliitika tõhususele, sealhulgas uue rände- ja varjupaigaleppe asjakohaste elementide rakendamise, tugevdamise ja edasiarendamise toetamise kaudu, ning liidus sisejulgeoleku kõrge taseme tagamisele, säilitades piirikontrolli puudumise isikute suhtes, kes ületavad sisepiire.

Seda liidu toetust antakse määrusega (EL) [...] loodud Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fondi horisontaalsete normide kohaselt.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „piiripunkt“ – määruse (EL) 2016/399²² artikli 2 punktis 8 määratletud piiripunkt;
- 2) „Euroopa integreeritud piirihaldus“ – määruse (EL) 2019/1896²³ artiklis 3 osutatud integreeritud piirihaldus;
- 3) „välispiirid“ – määruse (EL) 2016/399²⁴ artikli 2 punktis 2 määratletud välispiirid ja sisepiirid, millel ei ole kontrolle veel kaotatud;
- 4) „välispiiri lõik“ – määruse (EL) 2019/1896²⁵ artikli 2 punktis 11 määratletud välispiiri lõik;
- 5) „sisepiirid, millel ei ole kontrolle veel kaotatud“ –
 - a) ühine piir Schengeni *acquis*'d täielikult rakendava liikmesriigi ja oma ühinemisakti alusel Schengeni *acquis*'d täielikult kohaldama kohustunud liikmesriigi vahel, kelle puhul nimetatud *acquis*' täielikku kohaldamist lubav asjakohane nõukogu otsus ei ole veel jõustunud;

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad) (kodifitseeritud tekst) (ELT L 77, 23.3.2016, lk 1–52, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2016/399/oj>).

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1–131).

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad) (kodifitseeritud tekst) (ELT L 77, 23.3.2016, lk 1–52).

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1896, mis käsitleb Euroopa piiri- ja rannikuvalvet ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1052/2013 ning (EL) 2016/1624 (ELT L 295, 14.11.2019, lk 1–131).

- b) ühine piir kahe oma vastava ühinemisakti alusel Schengeni *acquis*'d täielikult kohaldama kohustunud liikmesriigi vahel, kelle puhul nimetatud *acquis*' täielikku kohaldamist lubav asjakohane nõukogu otsus ei ole veel jõustunud;
- 6) „toetatav liikmesriik“ – määruse (EL) 2024/1351 artikli 2 punktis 19 määratletud toetatav liikmesriik;
- 7) „toetav liikmesriik“ – määruse (EL) 2024/1351 artikli 2 punktis 20 määratletud toetav liikmesriik;
- 8) „rahaline toetus“ – määruse (EL) 2024/1351 artikli 56 lõike 2 punkti b kohane rahaline toetus.

Artikkel 3

Schengeni ala, Euroopa integreeritud piirihalduse ja ühise viisapoliitika valdkonnale antava liidu toetuse eesmärgid

1. Selleks et tagada välispiiridel tugev ja tulemuslik Euroopa integreeritud piirihaldus ning hästi toimiv Schengeni ala ja tõhus viisapoliitika, on liidu toetus suunatud kõigile järgmistele eesmärkidele:
 - a) toetada Schengeni raamistiku tulemuslikku rakendamist, kohaldamist ja edasiarendamist ning tugevdada sisepiirideta Schengeni ala juhtimist, terviklikkust ja turvalisust;
 - b) toetada Euroopa piiri- ja rannikuvalve poolt Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti ning piirihalduse eest vastutavate riiklike asutuste jagatud vastutusel välispiiridel ellu viidavat Euroopa integreeritud piirihaldust, sealhulgas uuenduslike meetodite ja uute tehnoloogiliste lahenduste abil, et hõlbustada seaduslikku piiriületust, ennetada ja avastada ebaseaduslikku sisserännet, piiriülest kuritegevust ja ebaseadusliku rände ärakasutamist ja relvana kasutamist ning aidata kaasa tulemuslikule tagasisaatmisele;
 - c) toetada ühist viisapoliitikat, et tagada ühtlustatud lähenemisviis viisade õigeaegsele väljaandmisele ja hõlbustada seaduslikku reisimist ning ennetada samal ajal rände- ja julgeolekuriske ning aidata kaasa Schengeni ala julgeolekule ja sujuvale toimimisele.
- Liidu toetust rakendatakse viisil, mis on täielikult kooskõlas määruses (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) sätestatud eesmärkidega.
2. Liidu toetust rakendatakse kooskõlas asjakohase liidu *acquis*' ning liidu ja liikmesriikide rahvusvaheliste kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest lepingutest, mille osalised nad on.
3. Liikmesriigid tagavad, et nende riiklike ja piirkondlike partnerluskavade prioriteedid hõlmavad meetmeid käesoleva määruse kohase liidu toetuse kõikide eesmärkide saavutamiseks ning et vahendite jaotamine eesmärkide vahel on tuvastatud probleemide ja vajadustega proportsionaalne.

Artikkel 4

Rahastamine

1. Artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks aastateks 2028–2034 ette nähtud esialgne rahastamispakett on 15 396 750 000 eurot jooksevhindades. Rahastamispaketti rakendatakse kooskõlas riiklike ja piirkondlike partnerluskavade suhtes kohaldatavate horisontaalsete normidega, mis on sätestatud määruses (EL) [...], millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond.
2. Komisjon võtab vastu rakendusakti, millega kehtestatakse liikmesriigiti summad, kohaldades määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) I lisa B jaos sätestatud jaotusmetoodikat.
3. Lisaks kehtestatakse ELi toimimise lepingu artiklis 314 sätestatud iga-aastase eelarvemenetluse raames käesoleva määruse artiklis 3 osutatud eesmärkide jaoks eelarveassigneeringud, mida rakendatakse määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) IV jaotise kohase ELi rahastu kaudu.
4. Kui komisjon jõuab järeldusele, et käesoleva määruse artiklis 3 osutatud eesmärkidega seotud meetmed vastavad käesolevas määruses ja määruses (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) sätestatud nõuetele, ning kui komisjon teeb ettepaneku võtta vastu nõukogu rakendusotsus asjaomase liikmesriigi riikliku ja piirkondliku partnerluskava heakskiitmiseks määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) artiklis 23 sätestatud korras, teeb ta ettepaneku võtta vastu nõukogu rakendusotsus kõnealuste meetmete heakskiitmise kohta.
5. Kui komisjon teeb ettepaneku võtta vastu nõukogu rakendusotsus käesoleva määruse artiklis 3 osutatud eesmärkidega seotud meetmete kohta, sätestatakse komisjoni ettepanekus määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) artikli 23 lõikes 4 osutatud elemendid seoses artiklis 3 sätestatud eesmärkidega.
6. Nõukogu võtab lõikes 4 osutatud rakendusotsuse vastu üldjuhul nelja nädala jooksul alates komisjoni ettepaneku vastuvõtmisest ning koos määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) artikli 23 lõikes 1 osutatud rakendusotsustega [*komisjoni ettepanek ja nõukogu rakendusotsus*].
7. Määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) artiklit 24 kavade muutmise kohta kohaldatakse tingimusel, et komisjoni ettepanek ja nõukogu rakendusotsus, millega kiidetakse

heaks artikli 23 lõikes 4 loetletud elementide muudatused, hõlmavad üksnes käesoleva määruse artiklis 3 osutatud eesmärke.

Artikkel 5

Schengeni lepinguga ühinenud riigid

Selleks et täpsustada Schengeni *acquis*' rakendamises, kohaldamises ja edasiarendamises osalevate riikide liidu toetuses osalemise laadi ja viisi, sõlmitakse kooskõlas nende riikide vastavate ühinemislepingute asjaomaste sätetega vastavad kokkulepped. Võimalikult kiiresti pärast seda, kui asjaomane riik on teatanud oma otsusest kiita heaks liidu toetuse sisu ja rakendada seda oma riigisisises õiguskorras vastavalt asjaomasele ühinemislepingule, esitab komisjon ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 3 alusel nõukogule soovitusel alustada läbirääkimisi kõnealuse kokkuleppe üle. Olles soovitusel kätte saanud, teeb nõukogu viivitamata otsuse läbirääkimiste alustamiseks loa andmise kohta. Kõnealuste riikide ülekantud rahalised toetused lisatakse artiklis 4 osutatud rahastamispaketist kasutada olevatele koguvahenditele.

Artikkel 6

Toetus transiidi eriskeemile

1. Vastavalt määrusele (EL) [...], millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond, eraldatakse Leedu riikliku ja piirkondliku partnerluskava jaoks kuni 450 000 000 eurot, et hüvitada lühiajaliste viisade menetlemise tõttu saamata jääv tulu ning transiiti hõlbustavate dokumentide ja raudteetransiiti hõlbustavate dokumentide süsteemi rakendamisega seotud lisakulu kooskõlas nõukogu määrusega (EÜ) nr 693/2003 ja määrusega (EÜ) nr 694/2003, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/2667.
2. Lõike 1 kohaldamisel põhineb liidu toetus, mille eesmärk on toetada saamata jääva tulu hüvitamist, transiiti hõlbustavate dokumentide ja raudteetransiiti hõlbustavate dokumentide väljaandmisel. Toetuse ülemmäär on 100 000 000 eurot.
3. Lõike 1 kohaldamisel kaetakse liidu toetusega hinnanguline lisakulu, mis tuleneb otseselt transiidi eriskeemi rakendamise erinõuetest ega ole tekkinud seoses viisade väljaandmisega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 810/2009²⁶ alusel.
Liidu eelarvest makstav toetus ei tohi ületada 100 % hinnangulistest kogukuludest. Selle toetuse ülemmäär on 350 000 000 eurot.

Hinnangulised lisakulud hõlmavad eelkõige järgmist:

- a) investeringud transiidi eriskeemi toimimiseks vajalikesse taristutesse, transpordivahenditesse, IKT-süsteemidesse ja seadmetesse;
- b) transiidi erikorra rakendamisega seotud personali koolitus;
- c) täiendavad tegevuskulud, sealhulgas transiidi eriskeemi rakendamisega seotud personalikulud.

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 810/2009, millega kehtestatakse ühenduse viisaeskiri (viisaeskiri) (ELT L 243, 15.9.2009, lk 1–58, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/810/oj>).

4. Transiidi eriskeemi olemasolu või toimimist mõjutavate ettenägematute asjaolude esinemisel vaatavad komisjon ja Leedu käesoleva artikli kohaldamise läbi.
5. Lõigetes 2 ja 3 osutatud summad eraldatakse Leedu riiklikule ja piirkondlikule partnerluskavale. Neid summasid ei kasutata kava muude meetmete jaoks, välja arvatud igakülgset põhjendatud juhtudel, kui komisjon on nende kasutamise heaks kiitnud kõnealuse kava muutmise kaudu määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) artikli 24 kohaselt.

Leedu põhjendatud taotluse korral võidakse lõikes 3 osutatud summa läbi vaadata ja seda võidakse vajaduse korral kohandada enne viimase tööprogrammi vastuvõtmist määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) artikli 31 kohaselt. Võimalikud lisasummad eraldatakse Leedu riiklikule ja piirkondlikule partnerluskavale määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond) artikli 31 lõike 7 kohaselt.

Artikkel 7

Vahendid Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi (ETIAS) tegevuskulude katmiseks

1. Iga liikmesriik loob tulemusliku ja usaldusväärse süsteemi, millega tagatakse, et kõnealusele liikmesriigile määruse (EL) 2018/1240 artikli 85 lõigete 2 ja 3 alusel tekkinud tegevuskulud identifitseeritakse ja registreeritakse nõuetekohaselt. Liikmesriigid teatavad komisjonile varasema aasta tegevuskulude kogusumma esimest korda 31. jaanuariks 2029 ja seejärel iga aasta 31. jaanuariks.
2. Komisjon määrab liikmesriikide poolt lõike 1 kohaselt edastatud teabe põhjal kindlaks ETIASe tasudest saadud tulu summa, mis eraldatakse kooskõlas määruse (EL) 2018/1240 artikli 86 teise lausega liikmesriikide tegevuskulude katmiseks. Komisjon teeb igale liikmesriigile kättesaadavaks tolle osa sellest summast.
3. Kui liikmesriikide poolt lõike 1 kohaselt teatatud tegevuskulude kogusumma ületab kasutada olevat ETIASe tulu või kui ETIASe rakendamise seotud piirikontrolli kohandamise ja automatiseerimise kulude summa ületab määruse (EL) 2018/1240 artikli 85 lõikes 3 sätestatud piirmäärasid, vähendab komisjon neid summasid proportsionaalselt.
4. Kui konkreetse aasta tegevuskulude kogusumma ületab kasutada olevat ETIASe tulu, teeb komisjon liikmesriikidele kättesaadavaks summa, mis vastab ETIASe tasudest saadava tulu arvelt kaetavate tegevuskulude kogusumma proportsionaalsele vähendamisele.

Artikkel 8

Iga-aastasesse solidaarsusreservi kantud rahalised toetused

Komisjon arvutab ja teeb igale toetatavale liikmesriigile kättesaadavaks tolle osa rahalistest toetustest, mille toetavad liikmesriigid on määruse (EL) 2024/1351 artikli 64 lõike 1 kohaselt reservi üle kandnud määruse (EL) 2024/1351 artikli 56 lõike 2 punktis b sätestatud meetmete rakendamiseks.

Artikkel 9

Üleminekusätted

Käesolev määrus ei mõjuta nende meetmete jätkamist ega muutmist, mis on algatatud määruse (EL) 2021/1148 alusel, mille kohaldamist kõnealuste meetmete suhtes jätkatakse kuni nende lõpetamiseni.

Artikkel 10

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub [kahekümnendal] päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates määruse (EL) [...] (millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, heaolu ja julgeoleku fond aastateks 2028–2034) kohaldamise alguskuupäevast.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja